

מסורת הש"ס

(א) [לעיל 1: ו'ג', (ב) ערכין
טו:, (ג) גי' רש"א,
(ד) ובשאלות ס"ס קכב
חיתא קשין אדודי לא קשיא
כאן ביחוד וכו' וביא' בע"י
מעשה אין טורף להנהיג
רש"א לעיל בסמך איני
והא], (ה) וביקוש חיתא
מטרי], (ו) גיל מלחורדי,
(ז) [מלחם א כו],

הגהות הב"ח

(6) נב' דור ששנים
משתכן עילוי כנחש
מלחודי כי יעורר שכן
באורו הדור מאי
(3) ר"ע דר' שלמון כי
שמע קרא ויהא לא פנים
קלקל שאת ידע: (4) דין
והי כי מבואו הקדים: (5) ויהי
(6) חלל חתמו: (7) ויהי כי
אלי וגורסא פלגטני
מביאן: (8) ויהי כי
מחנות כנפו במחנה
הדי: כי בלמוד עס כפו:
(9) חלל מחנות כי מעשה
באורו חלל: (10) כי עי' בערך
עך חלל מחלל השפה
מחנות: (11) חלל ד"ס
כי חלל מחלל ששנים
משתכן ששנים
ר"ל

לעזי רש"י

רודילי"א [רודיל"א].
חלודה.

רבינו חננאל

חלמיו שחלמדו קשה
עליו, שמו שאין רבו
סמכור לו פנים, הלכה.
אם ארצה משאין ענין
ומכשין, שאין צורך
לחוש לחיטת ראי' כל.
דך הגמשים יורדן אל
כישלם בעל
אמורה
שאר אמת מארץ תעמה.
אין יתכן כל המעיד
עצמו מלמטה, ומחזיק
דך החסידות, אפילו עליו
אם ישה מדרקין עליו
למפלגה ולחוקין ורין
הטעם, שאמאי מארץ
תעמך ועוד משמים
שקף, צדק מהבא,
וכיראתך עברתן, לפי
מדרקין עילין עברתן
מדרקין עליון עברתן
דברכיך
ויצורו, כפי דרך מדרקין
אותך למפלגה אמר ר'
יורשע בן כל ששמה
ביסורין ובאין עליו מביא
ישעה נעשה אטמורן כל
אמר קצת נהגטא [הבא]
עליו ועשה. שכן קצת
ורבית אומן שבבלי
אטמורינו שחטאנו, שחטנו
כלומר הדורין, כל
הבאן לו שבבלי עונותינו
היא עליו תנועה, והוא
לו להיות (השברב)
[ישעה] לקוש אמר רבי
שמעון בן לקיש אמר
עצירה וליה ופקדיה
כאשר, ונגדן ברקיע
ובארץ.

שלא ידעו קשה עליו כדכור. ששם הוא
שאינו קדורה לו ואינו זוכר מה חביב
נמי שגורמה בטעות פוטר על החיוב ומו
מדוכתא אחריתי והכי משמע קרא והוא
שפני שפני קלקל שקבלה בשמנה
שהיא קודם לגמרא: ירבה בישיבה.
שיסדירו בני הישיבה משמחם שנאמר
וחיילים בין תלמידים שהן חילות
חילות: יסרון הכסדר. כשסידר
משמח ומחילה: כנגד מ' יום שהסידר
הסורה. שמתקיים בידו והדר עייל
קמיה דר' יוחנן למיגמר גמרא:
כנגד סלף. שה' כ"ד ספרים: שנים
קלקל. שהראה לו פנים רעות:
ירבה עליו רעים. לפיכך הימנו
שיסביר לו פנים: משפחין עליו
כנחושם. מאדמיין פנים כעין רודלי"א
כדאמר' בבבא מציעא (דף ק. ד) דשמיך
טפי שהעלה חלודה. שנעצרין
ח' מלוהדי טל ומטר: לוחש
לחשוח. בשביל שאין מתפללים מפלה
בזמם: יגיד עליו רעו. יתפלל
עליו חבירו וגבי בשמים חביב בחיוב:
ואין יסרון לבעל הלשון. כלומר מה
הנאה יש לבעל הלשון שידע לחשוש
ואינו יושם: מקנה האש על עולה.

מקנה אף מי שמגים דעמו ועולה:
ואין נותין זה לזה כו'. והכי משמע
בשכל שרץ להגיד זה לזה ולהיות
נזחין בבלה ואין עושין מקנה
מתקנאים מתקנים בקף ומעלים אותו
ומביאים אותו עליהן. ויש גורסין
ונזחין זה לזה בבלה מתקנאים בקף
וכו' משגיג עליו רעו שנזחין זה לזה
מתקנאים בקף ומעלים אותו מעליהם:
ארי דורם ואוכל. מיד ואינו מתירא:
טורף ואוכל. שמוליך לחוריו ואוכל
שם משפחד מה הכריתו. ולכלון יך.
לכס הנאה: ולך מה הנאה שני לך.
שאתה נזחן בני אדם ויוצגן. והוא
אומר מה יתרון לבעל השלשן שמספר
לשון הרע אפי"ם שאין לו הנאה. ולפיכך
מביאו (ג) הקב"ה בדרך אלל נחש
כדי שיתביש מפני שהשיא אדם
הראשון ומתביישין עמו מספרי לשון
הרע: ולכס לא נכון עמו. עס
הקב"ה: ואפי"ם. כתוב בסמוך והוא
רחום יספר עון ושומע תפלתם והכי
תחתם שאין תפלתם נשמעת ואפי"ם
משים נפשו בכפו כלומר שנפשו
מכוונת בכפו (ד) בלבו. תפלתם
נשמעת ואפי"ם שאין לב כלם שלם
בדרכיו וטפלוהו בפיהם בדברים א"כ
רבים: ביחוד. אינו אלא אפי"ם לבו
מכוון: בזמן שאתה מאריך תפלת.
שיש אמונה במשא ומתן ואם נדק
משמים נקפק דהיינו גשמיים שהן
זקוקים: מחוללה ובור. שהמיוס שני
בני אדם. מאזי הוא בנאגדה (ה) מעשה
בבחור אחד שנתן אמונתו לרביה אחר
שישאלה אחרת מי מעיד והיה שר
בור אחד וחוללה למרד בבחור בור
וחוללה עדים בדבר לימים עבר על
אמונתו וגשא אחרת והוליד שני בנים
אחד נפל לבור ומת וא' נשמה
חוללה ומת אחרת לו אשתו מה
מעשה הוא זה שגברו מתים במיתה

משונה ואמר לה כך יכן היה המעשה
עלמם. שמכשיר ומקטט מעשיו: מלדיק
ענאמר אמה מארץ הנמח. אז דק
ירא אותן אמה מחזיק עברתן כדי
ביום אפן ויכרתך עברתן כשם אמה
ועושה דק שון העושים כך דדרכין
ועושה דק וכן העושים כך דדרכין
שחטאנו דקם עולם ונושע בשצילם נוש

מאימתי פרק ראשון תענית

מִרְבּוֹ קוֹשִׁיּוֹת בְּגִיל מִשְׁנֵהוּ
וּלְפִיכָךְ אֵינוּ יוֹדֵעַ לִפְרֹק אִי
יָבֵד עַל הַפְּטוּר וּמִקֵּץ עַל־
אֵל (ב) שֶׁאֵינוּ יוֹדֵעַ שְׂמוּעָתוֹ

ש'למדו קשה עליו כבדל בשביל משנתו
שאינה סדורה עליו שנאמר והוא לא
פנים קלקל מאי תקנתיה ירבה בישיבה
שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה
כ"ש אם משנתו סדורה לו מעיקרא כי
הוא דריש לקיש הוה מסדר מתני' ארבעין
ומנין כנגד מ' יום שניתנה תורה ועייל
לקמיה דר' יוחנן רב אדא בר אהבה מסדר
מתני' שרין וארבע זמנין כנגד תורה
מבאיאם וכתובים ועייל לקמיה דרבא רבא
נאמר אם ראתה תלמיד שלמדו קשה עליו
כבדל בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים
שנאמר והוא לא פנים קלקל מאי תקנתיה
ירבה עליו רעים שנאמר וחילים יגבר ויתרון
הכשיר חכמה כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני
רבו מעיקרא ואמר ר' אמי מאי דכתיב :אם
ישוך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל
הלשון אם ראתה דור שהשמים משתכין
כנחשת מלהוריד טל ומטר בשביל
לחוש לחיטות שאין בדור מאי תקנתן
ולכו אצל מי שיודע לחוש דכתיב :גיד
לעליו רעו ואין יתרון לבעל הלשון ומה
שנאפשר לו לחוש ואין לחוש הנהא
יש לו ואם לחש ולא נענה מאי תקנתיה
ולך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה
שנאמר יוצו עליה במפגיע ואין פגיעה
אלא תפלה שנאמר ואתה אל תתפלל
בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה
ותפלה ואל תפגע בי ואם לחש ועלמה
בידו ומגיס דעתו עליו מביא אף לעולם
שנאמר :מקנה אף על עולה רבא אמר
שני ת"ח שיושבין בעיר אחת ואין נוהין
זה לזה בהלכה מתקנאן באף ומעלין אותו
שנאמר מקנה אף על עולה :אמר ר"ל

יתרון לבעל הלשון לעתיד לבא מתקבצות ואומרים לו ארי דורס ואוכל זאב טורף ואומר להם ואין יתרון לבעל הלשון אמר ר' ג' שמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו ש[ו]אני והא[ם] אוקים שמואל אמורא עליה וד' כיכבו לו ולבם לא נבון עמו ולא נאמנו רחום יכפר עון וגו' ^{טז} לא קשיא כאן ביחיד גשמים יורדין אלא בשביל בלא אמנה שגדו משמים נשקף וא"ר אמי בר אבא כמה גזרי ביכור ומה המאמין בחילולה ובוד כה המאן ויחתן כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיק אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף רבי ^{טז} וכיזאתך עברתך ריש לקיש אמר נ צדק ברכיך זכורך הן אתה קצפת ונחמא כל השמח ביסורין שבאין עליו מכאן ישועה ל אמר ריש לקיש מאי דכתיב ^{טז} ועצר את ה מלמהוריד ^{טז} (טל ומטר) דומה לאשה שמחב ריש לקיש משום בר קפרא נאמרה עצירה נ

ה' המאמין בהקדוש ברוך הוא. ששמינו עד בינו לבין עליו. מדקדקין עמו אפילו כחוט השערה יותר משאשים נשקף זקנה אין כחיו כאן אלא דקדק דשמינו רב עשומיו. ופסע המקרא מי יודע עו אפך מי יראוי ומפחד כך יש להחזירא ולהתפחד מעברתך: פ' מירון אתה פועל בו אם חוטא כלום כמו ויפגע בו מירון באתם דרכים שאתה מייסרין ביסורין ויחזירא לו לעולם הבא: שחולס. כמו חבלי יולדה. אף השמים

ת.

תבין ע"י בנחושת מזהירד נשם ע"י
י"ת דהא דלמרי' נצנא בתרא ודף
מ"ע משום משמחי ליה לקדירה ר"ל
לקדירה ונצל"א אורמשי"ו והא דלמרי
לקדירה לאו דוקא לקדירה אלא
למאכל שנקדירה דהיינו נמי קאמר
(שנ"ד דף י"ח:) האי קדירה חיימא שרי
ואין לפרש כפר"ש שפי' התם משמחי
משמריה לקדירה דל"י האי קאמר
הא שהשמים משמחין (א) ר"ל
שהשמים משתבצין אלא ודאי משמחין
ר"ל מעלין חלודה כמו דבר שבטל
ומתאכלתו ימים רבים ומתחלד ונצל"א
רמלני"ר: **ו**א"י אחשש עולתה בידו
ומגיס דעתו במיאי אף ע"י"ה שנאמר
גיד ע"י רעיו וגו' כלומר אם יגיד
עליו רעיו שעל ידו צאו הגשמים
והוא מגיס דעתו מקנה אף עולה
כלומר הוא קונה אף ועולה כלומר
אם עולה שמים דעתו עליו הוא
מקנה האף:

בחולדה ובור כן בתק"פ ע"ה
אחת כמה וכמה.
פי' מאמין בחולדה ובור מעשה
היה בצורה אחת הייתה רוצה לילך
לביט אביה והיה צור בדרך ונפלה
ובא בחור אחד ואמר אם אני אעליך
תשפטי לי אמרה לו כן ושבעו ביניהם
הוא לא ישא אשה ואמרו ללא
תשפטי לנאש אחר ואחרו מי מעיד
ביינו והיתה חולדה אחת הולכת
לפני הבור ואמרו אלו שנים צור
וחולדה יהיו עדים בינינו והלכו
לדרכם והיא עומדת בשנינותם והוא
נשא אשה אחרת וילדה בן באת
חולדה ונשכחו ומת וילדה לו בן שני
ונפל לבור ומת אמרה לו אשמו מה
זה המעשה שהגיע לנו שלא כשאר
בני אדם מוכר שבעוהו ויפטר לנאשו
כל המעשה אמרה לו אי"כ חוזר
וקמה וכתב לה גט והלך ונשא את
הבחולה והיווה דאמרי המאמין בצור
וחולדה שהעמידו עדותו:
והנזות

באות כל החיות אצל הנחש
 ויכל אתה מה הנאה יש לך
 ואי אין תפלתו של אדם
 נאמר ⁶נשא לבבנו אל כפים
 דש ⁷ויפתוהו כפיהם ובלשונם
 ברתו ואף על פי כן ⁸הוא
 כאן בצבור אמר ר' אמי אין
 מר ⁹אמת מארץ תצמח ועדן
 ים בעלי אמונה מניין מחולדה
 אין בהקב"ה עאכ"ו אמר רבי
 עליו הדין מלמעלה שנאמר
 חייא בר אבין אמר רב הונא
 הכא ¹¹פנעת את שש ועושה
 בהם עולם ונושע אמר ריב"ל
 עולם שנאמר בהם עולם ונושע
 שמים בשעה שהשמים נעצרין
 ות ואינה יולדת והיינו דאמר
 גשמים ונאמרה עצידי באשה
 נאמרה

החירו על אחת כמה וכמה: **המלך**
ו מקלל מעשיו כדי למרר עונותיו;
יין: **ויכראתך ערסך**. על מי שהוא
עוה וכה למזל אמו לגו מפני
עם את שש ועושה לך. כמי ששמה
ממנו. קרא הכי הוא פגעת את שש
וכה ואומרים הן אחת קלפת נשכיל
ושין קן וקשה לעולם ועל חטא הוא:
נאמר

תורה אור השלם

[illegible]

רבינו גרשום

הוא לו מים קלוקל. קלוקל
מיום מים במשנה. קלוקל
הוא, תלמודו. ומה לו מים.
אין רבו מסבור לו מים,
וכבר היה ימים לרעות את
המים שיסבירו לו מים.
אשתכח. מחליד. לחושל
חיטוש. שדועין לחתשיל
אין מתחליד. מקנה.
מנים רעות, קא על
המים, מעלה כעס על
עולם. ומעלין אותו.
מסקלין יתאן מן העולם.
הוא הנא יאן. שם אשתא
דוקא ויניא אוכל. כאן
יחיד. נשא כבנה. כאן
עצמותו שפחותו בן
דעוריקו על מלמעלה.
ובתבין מסובירי נשערה
מא.